

Закључци скупа - интернет и ћирилица 2003

Одржаног у Бијељини, Република Српска/БиХ, 25. новембра 2003.

Закључци су донешени у име Националног већа за српски језик и писмо

РЕЗУЛТАТИ СКУПА

<http://www.jezik.org/dokumenti/2003-11-25-zakljucci-bijeljina.html>

Скуп „Интернет и ћирилица 2003“ у потпуности је успео, не само по броју и врсти учесника, већ и по представљеним пројектима који се баве укрштањем технологија и српске културе.

Резултати током претходне две године – колико је прошло од скупа на исту тему у организацији „Вукове задужбине“ у Београду 2002. (одржаног у Народној библиотеци Србије) — показују видан напредак, не само у иновативности домаће технологије већ и у општем сазревању српске културе.

ЗАКЉУЧЦИ СКУПА

1) Српска култура и друштво, и на свом матичном подручју и у расејању, налазе се у довољно зрелој фази да сви културни чиниоци имају обавезу и право да захтевају од државних органа, привреде и целог друштва стриктну примену и поштовање свих међународних стандарда и локалних закона у примени језика и писма. Овај захтев се не односи само на апсолутно поштовање стандардног српског писма – ћирилице, оба облика српског језика – ијекавског и екавског, као и назива самог језика, већ се логично мора применити и на иста права свих етнокултурних група које имају сходни законски статус.

2) Српска култура и друштво сматрају да начело „отворених извора“, односно лако доступних информација, представља тренутно најважнији цивилизацијски концепт на планети, зато што обезбеђује демократску заштиту и развој свих традиционалних и националних култура, које су често угрожене лошим последицама глобализације. Српска култура позива и све друге националне културе у региону Југоисточне Европе да подрже начело „отворених извора“, како у култури, образовању, развоју софтвера, тако и у свим другима аспектима друштва, осигуравајући и свој и светски развој.

ПРЕПОРУКЕ, ПОЗИВИ И ЗАХТЕВИ СВИМ ДРУШТВЕНИМ ЧИНИОЦИМА

- Установе-чланице Националног већа за српски језик и писмо захтевају од свих државних органа и правних лица у Србији, Црној Гори и Републици Српској / Босни и Херцеговини да прецизно спроведу своје уставне и законске обавезе у вези са језицима и писмима, као и да редовно процењују појединачне одговорности свих својих службеника, који чињењем или нечињењем крше Устав и законе.
- Установе-чланице препоручују грађанима да на свим изборима у Србији, Црној Гори и Републици Српској / Босни и Херцеговини гласају само за оне политичке странке и кандидате који поштују српски језик и писмо, као и језике и писма других народа која имају службени статус у национално мешовитим срединама. Наглашавамо да се овим позивом Национално веће не изјашњава о општим програмима или идеологијама странака, јер то питање и не припада областима рада Већа, већ праву бирача на слободан избор својих представника.
- Препоручује се владама и другим државним органима Србије, Црне Горе, Републике Српске / Босне и Херцеговине да званично подрже културну политику „отворених извора“ и на локалном и на међународном плану.
- Позивају се државни органи и други донатори да финансијски и на друге начине подрже све стратешке културне подухвате који користе информационе технологије: лингвистички софтвер, електронске библиотеке и базе података, истраживања, дистрибуцију бесплатних или јефтиних рачунарских алата. По свим показатељима, не постоји исплативија општедруштвена инвестиција јер се овако уложена средства брзо враћају у милионима пута већој вредности, користећи свим друштвеним слојевима, нарочито транзиционих држава.
- Од свих произвођача комерцијалног и некомерцијалног софтвера се очекује да све своје програмске пакете које локализују на српски језик обавезно ураде у обе стандардне језичке варијанте: ијекавској и екавској. Корисник мора имати прилику да током или после инсталације софтвера одабере своје матерње наречје. Веће ће помоћи свим произвођачима који имају потребе за помоћ у екавизацији или ијекавизацији свог софтвера.
- Очекује се од свих средстава информисања која то нису до сада учинила – нарочито од штампе, ТВ-станица, Интернет-сајтова, али и рекламних агенција – да одмах ускладе своје садржаје са законом и очекивањима јавности у погледу коришћења ћирилице. Техничке препреке не постоје, на располагању су софтверски алати које Веће званично подржава, а трошкови овог једнократног прилагођавања биће далеко мањи сада него са применом нових закона о језику и писму који ће бити далеко рестриктивнији и теже ће санкционисати свако кршење одредби Устава и закона.
- Најоштрије протестујемо против ненаучне, дискриминаторске и политички некоректне праксе неких међународних чинилаца који српски културни корпус на латиничком писму приписују културама других нација које користе српски језик. Чињеница да је стандардно српско писмо ћирилица не потиरे другу чињеницу да је српски језик (попут већине других) нестандардно, али уобичајено, користио или користи латиничко, глагољичко, грчко, арапско, рунско и друга писма.

ПРЕПОРУКЕ, ПОЗИВИ И ЗАХТЕВИ УСТАНОВАМА-ЧЛАНИЦАМА НАЦИОНАЛНОГ ВЕЋА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И ПИСМО

- Налаже се да нацрт будућег „Закона о службеној употреби језика и писма Србије“ као и предлог одредби за нови Устав Србије, правна комисија Већа благовремено да на јавну расправу преко Интернета и других начина комуникације, како установама-чланицама, тако и свима другима.

- Налаже се програмерској комисији Већа да претежни део својих снага у овом периоду стави у службу развијања српских варијанти бесплатног софтвера, нарочито оног „отвореног изворног кода“.
- Налаже се типографској комисији Већа да изради упутство државним органима и типографима/дизајнерима којим би се објаснили начини како да јавност брзо добије што већи број професионално урађених ћириличких словних типова за рачунаре, и то бесплатних и у јавном власништву. Недостатак добрих ћириличких словних типова за рачунаре представља један од значајних секундарних чинилаца ниске друштвене писмености и недовољне употребе ћирилице.
- Налаже се привредној комисији Већа да направи препоруку за израду декларација за робу широке потрошње локалних и страних произвођача, која ће предочити шта су законске обавезе и потребе потрошача поводом српског језика и писама. Упутство расејавати преко Интернета, уз помоћ привредних комора заинтересованих земаља.
- Налаже се термилошкој комисији Већа да помогне у координацији свих група које се баве израдом рачунарске терминологије за српски језик.
- Веће препоручује свим установама-чланицама, као и свим другим установама, да своје делатности оснаже улажењем у регионалне или светске асоцијације и мреже које се баве заштитом културног идентитета и његовим усклађивањем са светским стандардима.

ЗАХВАЛНИЦЕ И ПОХВАЛЕ

Учесници скупа, као и све чланице Већа званично и најтоплије се захваљују:

- деловима домаћих и страних влада, као и домаћим и страним предузећима која су у протекле две године започеле реформу у поштовању домаћих закона и међународних стандарда о примени српског језика и писма.
- српској Линукс заједници, предузећу „[Микрософт Србија и Црна Гора](#)“ и групи „[Наше писмо](#)“ на изванредним почетним резултатима постигнутим у локализацији страног софтвера на српски језик и ћирилично писмо, као и производњи домаћег софтвера током 2002. и 2003. године.
- културној јавности града Бијељине, а нарочито извршном организатору скупа, Народној библиотеци „Филип Вишњић“, на професионалном, ефикасном и гостољубивом организовању овог важног културног догађаја.

Програмски одбор скупа „Интернет и ћирилица 2003“

Бијељина-Београд, 25. новембар 2003.